

FM: Martā preču eksports samazinājies par 0,7%, un turpmākajos mēnešos kritums tikai pastiprināsies

Publicēts: 11.05.2020.

Pēc spēcīgā preču eksportā kāpuma šā gada janvārī un februārī, kad eksporta vērtība palielinājās attiecīgi par 4,5% un 7,3% salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo mēnesi, martā preču eksporta vērtība jau bija par 0,7% zemāka nekā pirms gada. Neskatoties uz nelielu eksporta kritumu martā, pagaidām eksporta datus vēl neiezīmējas pandēmijas izraisīto seku negatīvā ietekme. Pirmkārt, uz to norāda fakts, ka salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi eksporta vērtība martā palielinājās kopumā par 3,5%. Otrkārt, detalizētāka analīze par preču eksporta izmaiņām pa preču grupām un noieta tirgiem liecina, ka kopējo nebūtisko eksporta kritumu martā galvenokārt noteica bāzes efekti. Papildus tam jāatzīmē, ka Latvija diezgan labi tikusi galā ar vīrusa ierobežošanu, neieviešot karantīnu, kas atļāva ražojošiem uzņēmumiem turpināt strādāt.

Ārējā vidē saglabājas liela nenoteiktība, kas negatīvi ietekmēs turpmāko Latvijas preču eksporta attīstību, un visticamāk jau nākamajā mēnesī preču eksporta vērtības kritums varētu sasniegt pat divciparu skaitli, par ko liecina jaunākas Eiropas Komisijas ekonomikas prognozes un tādi apsteidzošie rādītāji kā ekonomikas sentimenta indekss un Latvijas rūpnieku novērtējums par eksporta pasūtījumiem. Eiropas Komisija šā gada maijā atjaunotajās makroekonomiskajās prognozēs brīdina par būtiskiem lejupvēršiem riskiem un kopumā prognozē, ka 2020. gadā iekšzemes kopprodukta (IKP) un importa kritums būs absolūti visām Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm, kā arī Lielbritānijai. ES dalībvalstis un Lielbritānija ir lielākie Latvijas preču eksporta noieta tirgi, līdz ar to, būtiski mazinoties importa apjomiem šajās valstīs jeb ārējam pieprasījumam, mazināsies arī Latvijas eksporta apjomi. Eiropas Komisija prognozē, ka lielākais ES ekonomikas aktivitātes kritums būs tieši šā gada otrajā ceturksnī, IKP samazinoties par 14,2% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada otro ceturksni. Savukārt, 2020. gadā otrajā pusē IKP kritums mazināsies. Taču svarīgi norādīt, ka situācija ar COVID-19 izplatību attīstās dinamiski, līdz ar to prognozēt gan ES, gan pasaules ekonomikas attīstību pašreizējos apstākļos ir grūti.

Šā gada aprīlī ES ekonomikas sentimenta indeksa vērtība sasniedza 65,8 punktus, lai gan februārī indekss vēl atradās virs 100 punktu atzīmes. Tādējādi tas ir pietuvojies 2009. gada vērtībai. Taču atšķirībā no 2009. gada ekonomiskās krīzes, kad uzņēmēju un patērētāju ekonomikas aktivitātes novērtējums mazinājās pakāpeniski, pašreizējos apstākļos novērtējums par turpmāko ekonomikas attīstību būtiski pasliktinājās divu mēnešu laikā. Tas apliecina, ka pandēmijas izraisītās ekonomiskās sekas ir nozīmīgas un skar visas Eiropas valstis. Līdzīgu dinamiku parāda arī iepirkumu menedžeru indeksa (PMI) rādītājs ASV, kas šā gada aprīlī sasniedza zemāko vērtību kopš 2009. gada.

Preču eksporta kritumu šā gada martā būtiski ietekmēja koka un koka izstrādājumu eksporta samazinājums par 14,8% salīdzinājumā ar pērnā gada martu, ko lielā mēra noteica augstā bāze pērn. Pagājušā gada sākumā koksnes eksports palielinājās. To labvēlīgi ietekmēja augstais koka un koka izstrādājumu eksporta apjoms uz Lielbritāniju, kad Brexit gaidās tika papildinātas šīs valsts noliktavas. Taču šī faktora pozitīvā ietekme pazuda pērnā gada maijā, un gada otrajā pusē kopējā koksnes eksporta vērtība sāka mazināties, atsevišķos mēnešos kritumam sasniedzot 15%. Papildus tam pērn bija straujš koksnes cenu kritums pasaules tirgos, kas tikai paātrināja koksnes eksporta kritumu. Šā gada martā koka un koka izstrādājumu eksporta vērtība bija 181,6 miljoni eiro, kas ir tikai nedaudz zemāka par vidējo eksporta vērtību šajā preču grupā 2019. gadā. Sagaidāms, ka, izzūdot bāzes efektiem, sākot no šā gada maija, koksnes eksporta kritums apstāsies pie nosacījuma, ja pandēmija neievieš savas korekcijas.

Aprīlī būtiski samazinājās arī satiksmes līdzekļu eksports, kopumā par 27,6%. Eksporta kritumu šajā preču grupā noteica automobiļu un citu mehānisko transportlīdzekļu kritums uz Lietuvu, Beļģiju, Igauniju, Zviedriju, Lielbritāniju, ko visticamāk ietekmēja reeksporta apjomu samazinājums.

No citām preču grupām vēl jāatzīmē minerālproduktu eksporta samazinājums par 24,8% salīdzinājumā ar pērnā gadā martu.

Eksporta kritumu šajā preču grupā noteica elektroenerģijas eksporta samazinājums par 50%, kā arī naftas eļļas eksporta samazinājums par 49%, ko noteica gan mazāk pārvadāto naftas produktu apjoms Latvijas ostās, gan naftas produktu cenu kritums.

Vienlaikus marta datus ir fiksēti arī eksporta pieaugumi. Lauksaimniecības un pārtikas preču eksports palielinājās par 21,3%, ko lielā mērā nodrošināja straujš graudaugu eksporta pieaugums par 39%, pateicoties vēl pērnā gada augstajai ražai. Sagaidāms, ka šā gada pirmajā pusē graudaugu eksports varētu turpināt palielināties, taču šo preču eksporta attīstību gada otrajā pusē ietekmēs gan šā gada ražas apjoms, gan šo preču cenu dinamika pasaules tirgos, ko varētu ietekmēt tirdzniecības plūsmas traucējumi un patēriņa kritums saistībā ar COVID-19 vīrusa izplatību pasaulē.

COVID-19 izraisītā epidemioloģiskā krīze pasaulē palielināja pieprasījumu pēc farmācijas, medicīnas un dezinficējošiem līdzekļiem. Tāpēc farmācijas produktu eksports palielinājās par 20,3%, organisko ķīmisko savienojumu preču eksports pieauga par 68,6%, ēterisko eļļu eksports par 8,6%, bet ziepju un mazgāšanas līdzekļu eksports palielinājās par 10,7%. Pašreizējos apstākļos farmācijas industrija ir viena no retajām, kura varētu palielināt savu apgrozījumu, jo pieprasījums pēc farmācijas precēm, kā arī ziepēm un dezinficējošiem līdzekļiem ir būtiski palielinājies visā pasaulē. Tieši šīs preču grupas eksports varētu palielināties arī turpmāk, neskatoties uz ārējā pieprasījuma kritumu kopumā.

<https://www.fm.gov.lv/lv/fm-marta-precu-eksports-samazinajies-par-07-un-turpmakajos-menesos-kritums-tikai-pastiprinasies>